

KAD INVESTICIJOS AUGINTŲ ATEIT!

TS-LKD siūlymai startuolių ekosistemos stiprinimui

Startuoliai Lietuvoje dažnai įvardijami kaip sėkmės istorija. Tai įmonės, kurios kuria aukštos pridėtinės vertės darbo vietas, diegia inovacijas ir prisideda prie Lietuvos žinomumo tarptautinėse rinkose. Šiandien šalyje veikia per 1100 startuolių, kurie yra reikšminga Lietuvos ekonomikos dalis.

Startuolių sektorius reikšmingai prisideda prie aukštos kvalifikacijos darbo vietų kūrimo – per pastarąjį dešimtmetį darbuotojų skaičius išaugo kelis kartus ir šiandien vienija apie 20 tūkst. specialistų, o vidutinis atlyginimas sektoriuje daugiau nei dvigubai viršija šalies vidurkį ir yra apie 4,6 tūkst. Eur. Tai ne tik rodo spartų sektoriaus augimą, bet ir jo indėlį stiprinant viduriniąją klasę ir valstybės mokesčių bazės plėtrą.

Tačiau šioje sėkmės istorijoje vis dar egzistuoja struktūriniai iššūkiai, kurie riboja viso potencialo panaudojimą. Nors dalis startuolių sėkmingai auga ir pritraukia investicijas, pastebimas naujų įmonių kūrimosi tempo sulėtėjimas, o rizikos kapitalo investicijos vis dar atsilieka nuo lyderiaujančių valstybių. Tai reiškia, kad sistemoje dar yra spragų, kurios neleidžia skatinti naujų idėjų suformavimo į veikiančius verslus.

Svarbu pažymėti, kad problema nėra susijusi su ekosistemos kokybe. Lietuvos startuolių perėjimo rodikliai tarp finansavimo etapų yra artimi Europos vidurkiui. 2013-2023 m. ankstyvosios stadijos (iš pre-seed į seed) perėjo ketvirtadalis įmonių, skaičiuojant spartesnius seed startus į augimo stadiją Series A – beveik 44 proc. Iš Series A į Series B pereina apie 40 proc. įmonių per vidutiniškai dvejus metus. Vadinasi, sistema geba auginti konkurencingus, pajamų augimą demonstruojančius startuolius. Todėl aišku, kad esminis iššūkis yra ne efektyvumas, o nepakankamas naujų startuolių ir investicijų mastas.

Lietuva jau yra sukūrusi stiprias kompetencijų nišas, ypač fintech, kibernetinio saugumo ir giliųjų technologijų – gyvybės mokslų, lazerių, kosmoso, inžinerijos – srityse. Čia veikiantys startuoliai kuria globaliai konkurencingus produktus, aptarnauja dešimtis milijonų klientų visame pasaulyje, o sukaupta patirtis skatina naujų įmonių kūrimąsi.

Tačiau Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų tikslas, kad kiekvienas Lietuvoje kuriamas verslas, ypač inovacijų ir technologijų srityje, turėtų kuo geresnes sąlygas augti ir konkuruoti tiek vietinėje, tiek tarptautinėje rinkoje.

Problemos pristatymas

Žvelgiant į Lietuvos inovacijų rinką per pastarąjį dešimtmetį, startuolių ekosistema išaugo į reikšmingą ekonomikos segmentą, kuriantį aukštą pridėtinę vertę, darbo vietas ir generuojantį pelną valstybei. 2014–2024 m. laikotarpiu ekosistemos vertė padidėjo nuo 419 mln. Eur iki net 16 mlrd. Eur. Fiskalinis startuolių indėlis valstybės biudžete taip pat sparčiai didėjo: 2017–2024 m. sumokėtų mokesčių suma siekė apie 1,8 mlrd. Eur, iš jų vien 2024 m. – apie 477 mln. Eur. Tai rodo, kad viešosios investicijos į inovacijų ekosistemą generuoja reikšmingą grąžą: valstybės investuoti apie 158 mln. Eur į rizikos kapitalo instrumentus vien mokesčių pavidalu grįžo beveik 12 kartų didesne grąža už šias

investicijas, nekalbant apie papildomą beveik 1,8 mlrd. Eur pritrauktą privatų kapitalą, daugiausia iš užsienio fondų.

Bendras naujų startuolių skaičius ir investicijų apimtis yra per maži, kad būtų pasiektas tvarus proveržis. 2015–2024 m. rizikos kapitalo investicijos Lietuvoje sudarė apie 0,26 % BVP, reikšmingai atsiliekant nuo Estijos (1,17 %) ir Izraelio (0,93 %). Ankstyvosios stadijos investicijos vienam gyventojui taip pat yra kelis kartus mažesnės nei šiose palyginamosiose ekosistemose. Ši disproporcija rodo, kad Lietuvoje egzistuoja „siauro piltuvo“ efektas: sistema geba efektyviai auginti jau susikūrusius startuolius, tačiau nepakankamai generuoja naujų verslo iniciatyvų pradiniam etape. Dėl to nesusiformuoja kritinė masė, reikalinga eksponentiniam ekosistemos augimui, inovacijų sklaidai ir tarptautinio konkurencingumo stiprinimui.

Šių dienų situacija ir esamos problemos analizė

Kiekybiniai duomenys buvo surinkti iš tarptautinių ir nacionalinių šaltinių, įskaitant Dealroom, Startup Lithuania, WIPO (Global Innovation Index), „State of European Tech“ ataskaitas, taip pat nacionalinių institucijų (EIMIN, ILTE) publikacijas. Analizė apėmė 2019–2025 m. laikotarpį, ypatingą dėmesį skiriant ankstyvosios stadijos (*pre-seed ir seed*) investicijų dinamikai, sandorių skaičiui ir kapitalo apimtims.

BUVO ANALIZUOJAMA

- lyginamąją konkurencinės aplinkos analizę (benchmarking) su tokiomis valstybėmis kaip Estija, Izraelis, Singapūras, taip pat didesnėmis ES ekonomikomis;
- mokesčių paskatų ir teisinės aplinkos vertinimu;
- ekosistemos dalyvių (verslo angelų, fondų, organizacijų) identifikuotų problemų sisteminimu.

Papildomai buvo atlikta Europos šalių mokesčių paskatų analizė, apimanti tokias jurisdikcijas kaip Jungtinė Karalystė, Vokietija, Prancūzija, Italija ir kitas, siekiant įvertinti Lietuvos konkurencingumą kapitalo pritraukimo srityje.

Tarptautinė analizė rodo, kad daugelis konkurencinių šalių aktyviai taiko reikšmingas mokesčines paskatas investuotojams. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje investuotojai gali susigrąžinti iki 50 % investicijos, o kai kuriose valstybėse taikomi ir papildomi kapitalo prieaugio ar nuostolių kompensavimo mechanizmai. Lietuvos paskatos šiuo metu yra santykinai ribotos.

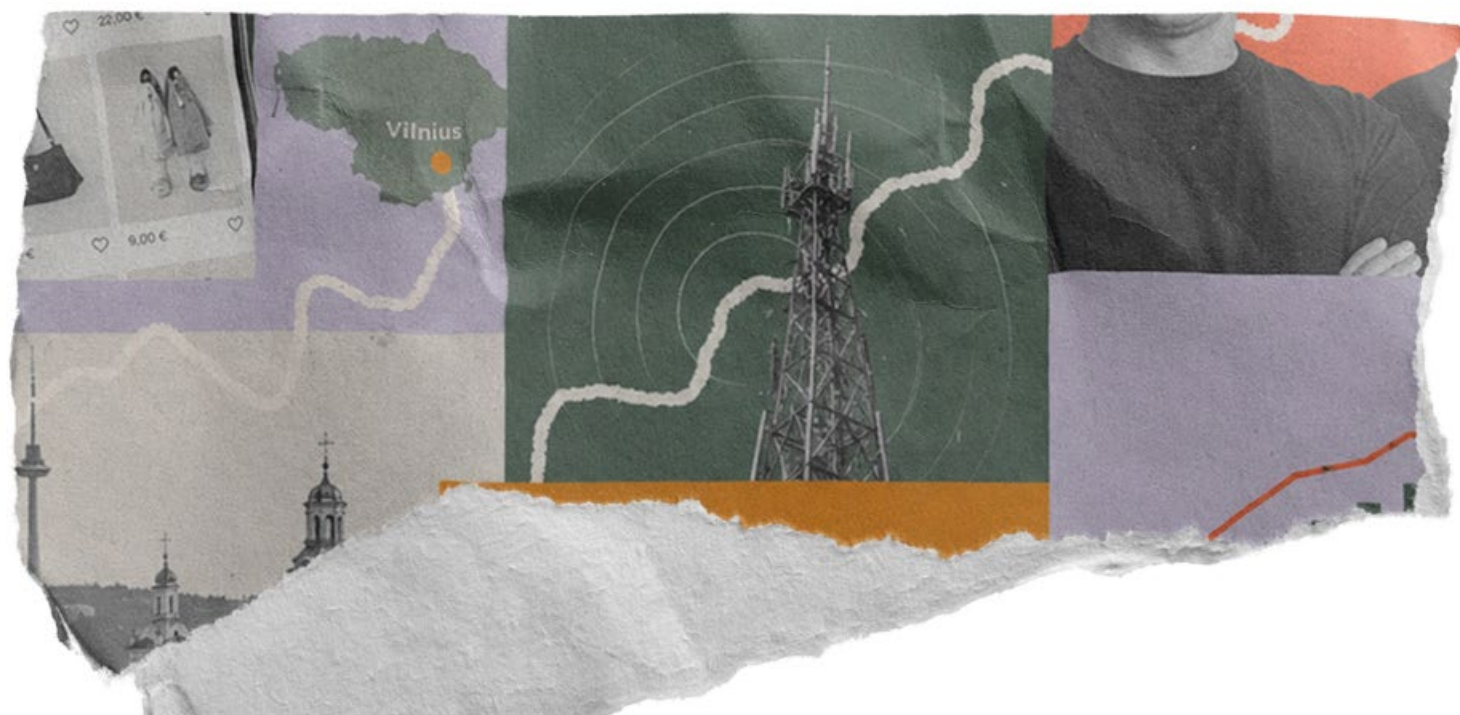
”

Nepaisant šių teigiamų rodiklių,

esminė struktūrinė problema

išlieka – nepakankamas

ekosistemos mastas.

SITUACIJA LIETUVOJE

1. Ankstyvosios stadijos investicijų mažėjimo tendencija

Galime pastebėti aiškiai neigiamą tendenciją ankstyvosios stadijos investicijose Lietuvoje.

PRE-SEED IR SEED SANDORIŲ SKAIČIUS BEI APIMTYS MAŽĖJA:

2019 M. 119 sandorių (~44,8 mln. Eur)

2022 M. 95 sandoriai (~43,2 mln. Eur)

2024 M. 73 sandoriai (~37,3 mln. Eur)

Papildomai, verslo angelų investicijos 2025 m. sumažėjo beveik dvigubai, palyginti su 2024 m.

2. „Butelio kaklelio“ efektas ekosistemoje

Lietuvos startuolių ekosistema efektyviai augina jau susikūrusias įmones, tačiau nepakankamai generuoja naujas komandas.

ŠIS „SIAURO PILTUVO“ EFEKTAS REIŠKIA:

- mažėjantį naujų startuolių skaičių;
- ribotą būsimų investicinių projektų pasiūlą;
- ilgalaikėje perspektyvoje – mažesnį aukštos vertės įmonių skaičių.

Papildomai svarbu pažymėti, kad startuolių ekosistema pasižymi ciklišku – sėkmingų įmonių įkūrėjai ir darbuotojai dažnai tampa naujų startuolių kūrėjais ar investuotojais. Todėl mažesnis naujų įmonių skaičius tiesiogiai riboja visos ekosistemos ilgalaikį augimą.

3. Mokestinio neapibrėžtumo poveikis investuotojų elgsenai

Analizė identifikuoja reikšmingą reguliacinę problemą – mokestinį neapibrėžtumą, susijusį su „rizikos ir privataus kapitalo subjekto“ (RPKS) sąvoka.

PAGRINDINIAI NUSTATYTI TRŪKUMAI:

- neaiškus „nesusijusių asmenų“ kriterijaus taikymas;
- ribojimai investicijoms iš su subjektu susijusių asmenų;
- neapibrėžtas investuojamų įmonių dydžio vertinimo laikotarpis.

Šie veiksniai riboja galimybę efektyviai naudotis jau egzistuojančia pelno mokesčio lengvata.

Praktikoje investicijos į startuolius vykdomos per skirtingas struktūras – tiesiogiai, per konvertuojamas paskolas, sindikatus ar specialios paskirties įmones (SPV). Dėl reguliacinio neapibrėžtumo šiose struktūrose gali atsirasti dvigubo apmokestinimo rizika, kai investicijų grąža apmokestinama tiek juridinio, tiek fizinio asmens lygiu.

4. Rizikos pasidalijimo instrumentų trūkumas

Papildoma nustatyta problema – rizikos mažinimo mechanizmų nebuvimas investuojant į ankstyvosios stadijos startuolius.

NORS KAI KURIOSE ŠALYSE TAIKOMI:

- nuostolių kompensavimo modeliai,
- valstybės kofinansavimas,
- mokesčių kreditai,

Lietuvoje tokie instrumentai nėra išplėtoti. Potencialiai tinkama priemonė – investicinė sąskaita – šiuo metu negali būti naudojama investicijoms į nelistinguojamas įmones.

5. Konkurencinė aplinka

Viešuose šaltiniuose (WIPO Global Innovation Index, „State of European Tech“, „Dealroom“, EIMIN, ILTE, „Startup Lithuania“) Lietuva vertinama kaip patraukli vieta steigti technologinius verslus: šalis turi stabilų makroekonominį ir politinį kontekstą, yra ES ir euro zonos narė, turi stiprius IT talentus, gana lankstų reguliavimą fintech ir dalyje kitų sričių. „Global Innovation Index“ Lietuvą išskiria kaip vieną iš sparčiausiai inovacijų srityje progresuojančių šalių regione, o „Dealroom“ ir „State of European Tech“ pabrėžia aukštą ekosistemos produktyvumą – iš santykinai nedidelių investicijų sukuriama didelė vertė.

Tačiau lyginant su šalimis, į kurias Lietuva siekia lygiuotis – Estija, Izraeliu, Singapūru, – rizikos kapitalo klimatas išlieka mažiau konkurencingas masto, o lyginant su didžiąja dalimi Europos šalių ir paskatų prasme. Konkuruojančios šalys aktyviai taiko mokesčines ir teisinės aplinkos paskatas: Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Švedija, Vokietija, Lenkija, Belgija ir kitos šalys turi aiškias verslo angelų GPM lengvatas; Lietuva kol kas tokio masto instrumentų neturi, o vietinės paskatos (pvz., RPKS režimas Pelno mokesčio įstatyme) praktikoje veikia ribotai ir dažnai vertinamos kaip nepakankamai aiškios.

Detalesnę mokesčių paskatų analizę ankstyvosios stadijos investicijoms skirtingose Europos šalyse rasite priede. →

SIŪLOMI SPRENDIMAI: RIZIKOS KAPITALO EKOSISTEMOS STIPRINIMUI

TS-LKD vertindama tendencijas startuolių ekosistemoje, atsižvelgdama į konkurencinę aplinką aplinkinėse šalyse siekiant pritraukti rizikos kapitalą, ir girdėdama verslo įvardijamas problemas siūlo sprendimus, kurių įgyvendinimas leistų suaktyvinti privačias investicijas į naujas inovatyvias įmones, siekiant pagal investicijų dydį pasivyti tokias lyderiaujančias šalis kaip Izraelį ar Estiją.

1. Investicinės sąskaitos išplėtimas investicijoms į startuolius

Siūloma sudaryti galimybę fiziniams asmenims (verslo angelams rizikos kapitalo ekosistemoje) naudotis investicinės sąskaitos režimu investicijoms į nelistinguojamus startuolius.

TIKSLINIS POVEIKIS:

- Mažinama investuotojų rizika ankstyvoje stadijoje
- Skatinamas kapitalo perėjimas į aukštos rizikos/aukštos grąžos segmentą
- Didinamas verslo angelų aktyvumas

TAIKYMO RIBOJIMAI (SIEKiant TIKSLINIO POVEIKIO):

- Investicijos tik į Lietuvoje registruotus startuolius, veikiančius iki 3 metų
- Įmonės turi atitikti MVĮ kriterijus
- Privaloma inovacinė/technologinė veikla
- Vertybiniai popieriai laikomi ne trumpiau kaip 3 metus
- Investuotojo kontrolė ≤ 25 %

Papildomai siūloma, kad tinkamų startuolių sąrašas būtų administruojamas VŠĮ „Inovacijų agentūros“ per jų „Startup Lithuania“ duomenų bazę, ir prieinamas Valstybinei mokesčių inspekcijai, užtikrinant kontrolę ir skaidrumą.

2. Rizikos ir privataus kapitalo subjektų (RPKS) apibrėžimo tikslinimas

Siūloma patikslinti RPKS teisinį reguliavimą, siekiant pašalinti praktikoje atsirandančias mokestines kliūtis ir dvigubo apmokestinimo riziką.

SIŪLOMI PAKEITIMAI:

- Leisti pritraukti kapitalą ir iš susijusiais tampančių investuotojų (pvz. pirminę investiciją atlikusių investuotojų ar fondo darbuotojų)
- Investicijų į MVĮ kriterijų vertinti **tik pirminės investicijos momentu**, neribojant tolesnių investicijų
- Aiškiai apibrėžti pelno mokesčio lengvatos taikymą SPV, sindikatams ir *co-investment* struktūroms

TIKSLINIS POVEIKIS:

- Sumažinama teisinė ir mokestinė rizika investuotojams
- Skatinamas kolektyvinis investavimas
- Didinamas VC fondų ir angelų bendradarbiavimas

3. Tikslinė GPM lengvata investicijoms į startuolius

Siūloma įvesti papildomą mokestinę paskatą fiziniams asmenims, investuojantiems į ankstyvosios stadijos startuolius – Gyventojų pajamų mokesčio (GPM) lengvatą, leidžiančią susigrąžinti dalį sumokėto GPM nuo investuotos sumos. Lengvata būtų taikoma mažinant mokėtiną GPM. Paskata siūloma pradiniam 3 metų laikotarpiui, su galimybe ją pratęsti įvertinus jos poveikį.

PAGRINDINIAI PARAMETRAI:

- Iki 25 % investuotos sumos susigrąžinti per mokėtiną GPM
- Maksimali investicijų suma per metus: 100 tūkst. Eur
- Maksimali grąžinama suma: 25 tūkst. Eur per metus
- Maksimali investicija į vieną įmonę naudojantis lengvata: 200 tūkst. Eur per metus

TAIKYMO SĄLYGOS:

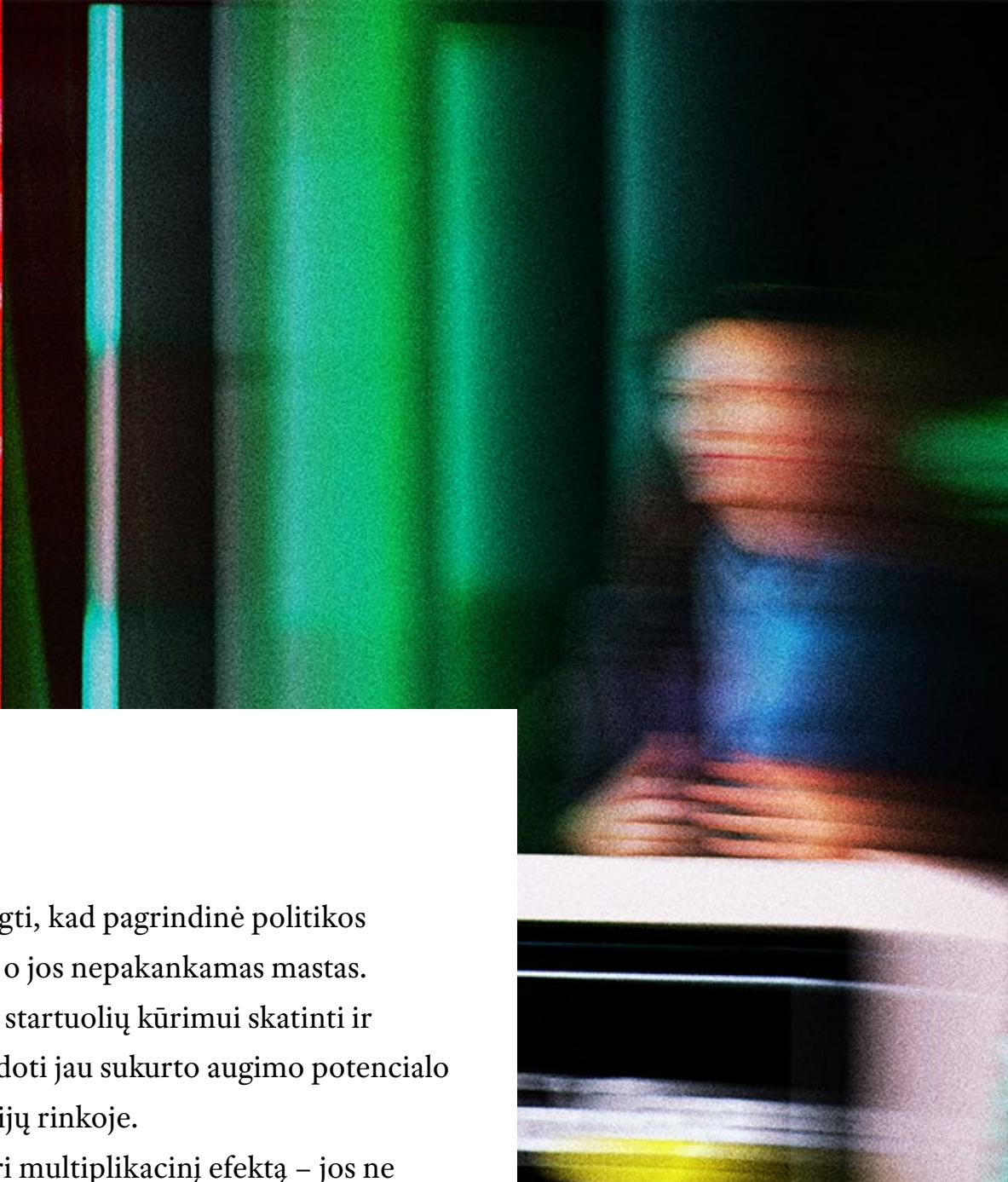
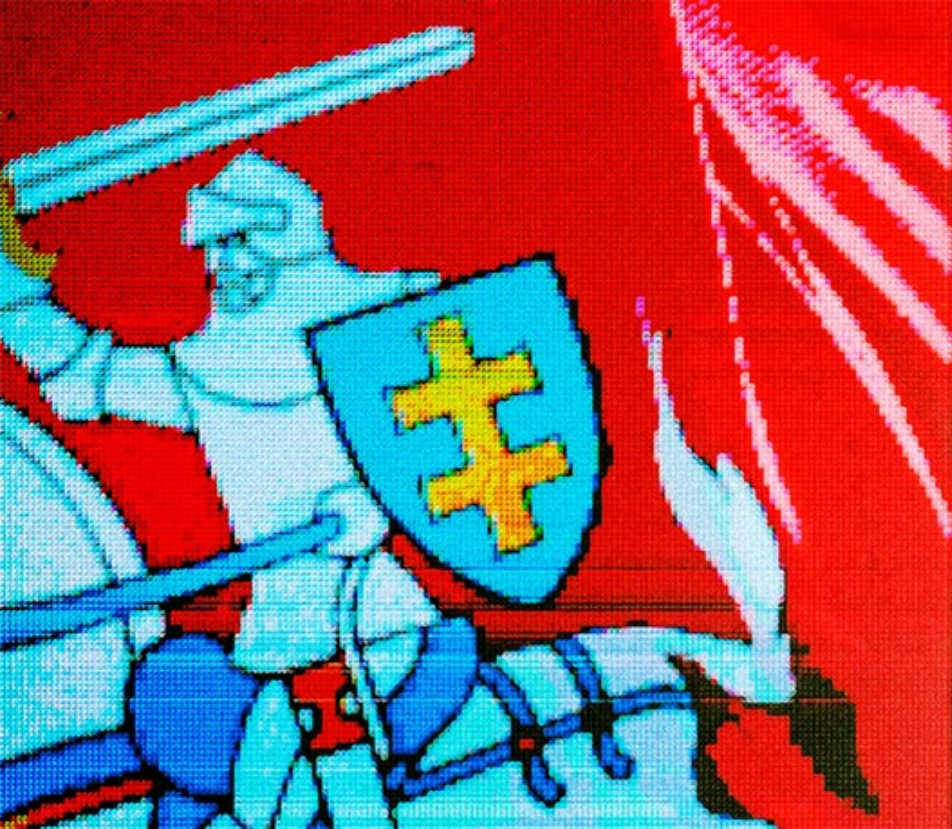
- Investuojama į Lietuvoje registruotą, iki 3 metų veikiančią mažą inovatyvią įmonę
- Įmonė vykdo technologinę ar inovacinę veiklą
- Vertybiniai popieriai išlaikomi ne trumpiau kaip 3 metus
- Investuotojas (su susijusiais asmenimis) nevaldo >25 % akcijų iki investicijos realizavimo
- Startuoliai registruojami „Startup Lithuania“ duomenų bazėje

TIKSLINIS POVEIKIS:

- Tiesioginis investavimo kaštų sumažinimas
- Ankstyvosios stadijos investicijų augimas
- Didesnis privataus kapitalo įsitraukimas
- Konkurencingumo su ES šalimis didinimas

Preliminarūs vertinimai rodo, kad tokios paskatos fiskalinis poveikis būtų ribotas – galėtų siekti apie 1–1,5 mln. eurų per metus, tačiau net ir keli sėkmingi startuoliai šią sumą valstybei sugrąžintų per mokesčius ir ekonominį augimą.

APIBENDRINIMAS

Įvertinus startuolių situaciją Lietuvoje galima teigti, kad pagrindinė politikos problema nėra ekosistemos kokybė ar brandos stoka, o jos nepakankamas mastas. Be tikslingų intervencijų, skirtų ankstyvosios stadijos startuolių kūrimui skatinti ir investicijų apimčiai didinti, Lietuva rizikuoja neišnaudoti jau sukurto augimo potencialo ir prarasti konkurencinę poziciją tarptautinėje inovacijų rinkoje.

Investicijos į ankstyvosios stadijos startuolius turi multiplikacinį efektą – jos ne tik kuria naujas įmones, bet ir formuoja naują investuotojų bei įkūrėjų kartą, kuri toliau stiprina visą ekosistemą.

Įgyvendinant teikiamus pasiūlymus mes galime matyti akivaizdų poveikį, kaip didinti žmonių įsitraukimą į inovacijų investavimą, o taip pat ir stiprinti savo vienaaragių gretas naujomis idėjomis, kurių sėkmingos istorijos galėtų generuoti valstybei papildomo pelno.

Bendrai TS-LKD šiais pasiūlymais tikisi, kad palyginus nedidelės investicijos šalyje ženkliai pagerins sąlygas verslo angelams ir jų investicijoms į jaunas inovatyvias įmones, kuriančias Lietuvoje. Net ir kelios tokiu būdu finansuotos ir sėkmingai augusios įmonės keleriopai atpirktų šias investicijas ir ženkliai prisidėtų prie Lietuvos ekonomikos augimo. Tuo pačiu priemonės papildomai skatintų verslo angelų tinklo augimą ir bendrai finansinį raštingumą, kuris būtinas siekiant ilgalaikio finansinio tvarkymo mikro ir makro lygmeniuose.

”

**TS-LKD šiais pasiūlymais
tikisi, kad palyginus nedidelės
investicijos šalyje ženkliai
pagerins sąlygas verslo angelams
ir jų investicijoms į jaunas
inovatyvias įmones, kuriančias
Lietuvoje.**

PRIEDAS

Žemiau pateikiame mokestinių paskatų ankstyvosios stadijos investicijoms Europos šalyse analizę:

Šalis	Pradinė mokesčių lengvata	Nuostolių kompensavimas (nesėkmė)	Kapitalo prieaugio lengvata (sėkmė)
Jungtinė Karalystė (SEIS) 	50% investuotos sumos atskaitymas nuo apmokestinamųjų pajamų.	50% investuotos sumos atskaitymas nuo apmokestinamųjų pajamų.	Kapitalo prieaugis pardavus akcijas po 3 metų visiškai neapmokestinamas
Švedija (Investeraravdrag) 	50% investicijos atskaitymas nuo apmokestinamųjų pajamų.	21–30% investuotos sumos atskaitymas nuo apmokestinamųjų pajamų. Išsamiau: čia ir čia.	Pelnas nelistinguojamose įmonėse apmokestinamas mažesniu 25% tarifu. Išsamiau: čia.
Vokietija (INVEST) 	Valstybė grąžina 25% investuotos sumos tiesiogiai kaip subsidiją (vietoje išskaitymo iš apmokestinamųjų pajamų).	Nereikalinga grąžinti subsidiją jeigu startuolis bankrutuoja ir investicija tampa niekinė.	Valstybė papildomai perveda 25% nuo ne mažesnio kaip 2000 EUR kapitalo prieaugio pardavus akcijas (Exit grant) iš dalies neutralizuojant kapitalo prieaugio mokestį.
Lenkija 	50% investicijos atskaitymas nuo apmokestinamųjų pajamų (verslo angelas ir LP)		Kapitalo prieaugis pardavus akcijas po 3 metų neapmokestinamas.
Belgija 	45% investicijos atskaitymas nuo gyventojų pajamų mokesčio		Kapitalo prieaugis neapmokestinamas
Prancūzija 	Iki 50% investicijos atskaitymas nuo gyventojų pajamų mokesčio jaunai inovatyviai įmonei (mažesnė lengvata galioja bet kokiai naujai įmonei)		
Italija 	Iki 65% investicijos atskaitymas nuo gyventojų pajamų mokesčio (verslo angelas ir LP)	Standartiškai nuostoliai gali būti kompensuojami kapitalo prieaugiu	Kapitalo prieaugis pardavus akcijas po 3 metų neapmokestinamas
Airija 	Iki 50% investicijos atskaitymas nuo gyventojų pajamų mokesčio (verslo angelas, LP ir sutelktiniam finansavimui (įmonėms))	Standartiškai nuostoliai gali būti kompensuojami kapitalo prieaugiu	Sumažintas kapitalo prieaugio mokestis (iki 16-18%)

2026

Autoriai:

Ignas Žilinskas, TS-LKD inovacijų ir ekonomikos skatinimo grupės vadovas

Darius Sakalauskas, TS-LKD inovacijų ir ekonomikos skatinimo grupės narys

